

Naturen ind på legepladsen

Krop, sanser og bevægelse

Den bedste gymnastiksal er ude i naturen. Her er underlaget ujævnt, der er bakker at rutsje ned ad og træer at kravle i. Undersøgelser viser, at børn, der leger i naturlige omgivelser, har en bedre motorik end børn, der leger i traditionelle omgivelser. De færreste daginstitutioner har dog mulighed for at tage ud på tur hver dag – så hvorfor ikke bringe naturen ind på legepladsen, så den kan blive en del af dagligdagen?

FORFATTER: Tina Nyrop-Larsen
TEGNER: Bryan d'Emil

Friluftsrådet

Grønne Spirer
www.groennespirer.dk

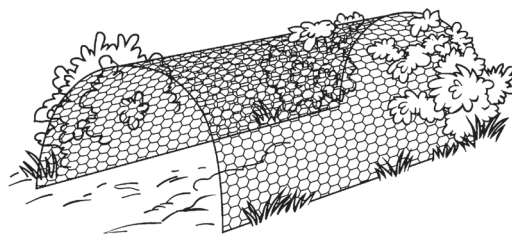
AKTIVITET 1 *Jorden er giftig*

Lav en »jorden er giftig ban« gennem legeområdet eller hvor der er plads. Det kan være en sti, hvor der undervejs er forskellige motoriske udfordringer. Stien kan bestå af træstykker,

trædesten i variabel højde og diameter, en træstamme som balancebom, tove og planker som »broer« og gravede grøfter.

AKTIVITET 2 *En grøn tunnel*

Form en tunnel ud af hønsenet. Den kan afstives med grene. Højden skal være så man kan kravle, men ikke gå igennem. Plant klatreplanter (tornløs brombær, arkitektens trøst eller lignende) op ad tunnelen, som hurtigt bliver dækket af grønt løv.

AKTIVITET 3 *En byggeplads for små håndværkere*

Indret et område på legepladsen, hvor der ikke ryddes op hver dag, og hvor der er forskellige materialer til rådighed, som børnene kan flytte på og bygge med. Sig til forældrene, at de gerne må aflevere grene, juletræer, brædder, store sten o.lign., der kan bruges til byggeriet.

Snore og tynde presenninger giver flere muligheder. Et transportabelt værksted med først og fremmest søm, skruer, skruetrækker og hammer giver mulighed for, at de små håndværkere kan bearbejde ovenstående samtidig med, at de udfordrer finmotorikken.

AKTIVITET 4 *Et graveområde for små entreprenører*

I et område, hvor der er jord, kan børnene grave. Det er tungere, hårdere og sjovere end at grave i sand, og så er der dyr! Regnormene

kan I komme i komposten, så de laver jeres grønne affald til jord.

SIKKERHED

Sikkerhedsreglerne for legepladser er egentligt møntet på legeredskaber, og har altså mindre betydning for forslagene her. Alligevel bør I skele til disse retningslinier:

- Faldhøjder over 60 cm udgør risiko og skal have faldunderlag. Hold øje med skarpe hjørner og ituslåede dele.
- Klatretove skal fastgøres i begge ender og udsvinget mellem de to punkter må højst være 20% af tovets længde. Tovets diameter skal være mellem 1,8 cm og 4,5 cm. Brug hampereb.
- Kunstigt etablerede bassiner skal være under opsyn.

REDSKABER – LEG ELLER ALVOR?

Børn kender godt forskel på leg og alvor. En plastikskovl, spand eller trillebør er leg! Anskaf jer nogle rigtige børneredskaber lavet af samme materialer som voksnes bare i børnestørrelser, så føler børnene at de rigtig er med i arbejdet samtidig med, at det gør »arbejdet« nemmere. Redskaberne forhandles i byggemarkeder og have-centre.

AKTIVITET 5 *Opsamling af regnvand*

Hvis I har et nedløbsrør på huset eller på et skur, kan I sætte en regnvandstønde på. Ellers kan I sætte et par spande ud, som samler regnvandet. Lad børnene bruge vandet fra tønden eller spanden, når køkkenhaven skal vandes (pas på med tagpap, det kan afgive tjære). Vandet kan også bruges til leg. Tøm regnvandstønden langsomt, så der opstår en lille bæk, eventuelt med en slange hen til graveområdet, hvor der kan laves mudderkager.

Vær opmærksom på at nogle kommuner/ embedslæger ikke tillader brug af opsamlet vand til leg.

Kombinerer man med mange meter sort vandslange, kan man solopvarme vandet til leg. Husk at fortælle børnene om denne miljøvenlige måde at få varmet vandet på.

Et rigtigt lille bjerg med rindende vandløb kan laves ved at støbe kampesten sammen med beton i 1½ meters højde, og lave et hul til en vandslange op gennem midten.

AKTIVITET 6 *Labyrint af pil*

Har I plads, kan det være spændende og udviklende med en pilelabyrint på legepladsen. Det kræver, at I sammen med børnene og en erfarer pileydruker bruger tid på at plante og vente. Start med at lave en tegning over labyrinten.

Den behøver ikke være særlig stor eller indviklet for at give børnene oplevelsen som »Palle alene i verden«, når først buskene er vokset op over børnehøjde.

AKTIVITET 7 *Træstammer, naturens bedste legeredskaber*

Hele træstammer kan ofte købes gennem skovdistriktet eller på et savværk. Store træstammer giver mulighed for mange timers fantasifuld leg. Det gode ved stammer og andre naturmaterialer er, at de ikke er forudbestemt til en bestemt type lege, men pirrer fantasien.

Grav eventuelt stammerne skråt ned i jorden, så børnene kan klatre op. En stor stamme

med et bræt på tværs fungerer som vippe med mulighed for eksperimenter. Hule træstammer lægges frem som musikinstrumenter.

Udhulede stammer kan også bruges til opsamling af regnvand. Lad dem ligge fremme i sandkassen. Der er kamp om de fyldte stammer efter en regnbyge.

Vær opmærksom på, at de største stammer skal ligge stabilt.

AKTIVITET 8 *Sans verden med fødderne og hænderne*

Lav en sansesti, hvor bundmaterialet består af skiftende materialer: kogler, fliser, blade, grannåle, sand, småsten, mos osv. Stien virker bedst i sommerhalvåret, når børnene på bare

tæer kan sans underlaget med fødderne. Prøv også selv med lukkede øjne!

Lav sansekasser med huller, hvor små hænder kan stikkes ind. Hæng dem op på væggen udendørs. De voksne skifter jævnligt indholdet.

AKTIVITET 9 *Hø og halm*

Måske har I mulighed for at få en landmand til at køre et par »bigballe« ud på jeres legeplads. Der er gode muligheder for leg i dagevis. Vær dog opmærksom på, at nogle let påklædte

børn kan få ufarlige allergiske reaktioner. Når halmen er ved at blive gammel og mugen, kan den spredes og graves ned i bedene til jordforbedring.

AKTIVITET 10 *Biodiversitet på legepladsen*

I kan lade børnene deltage i deres første lille biologiske undersøgelse. Hvor mange forskellige dyr er der på legepladsen? Biodiversiteten er et biologisk mål for, hvor mange forskellige dyr, der har mulighed for at leve inden for et bestemt område. Groft sagt kan man sige, at jo større biodiversitet, jo større er den naturmæssige alsidighed til glæde for dyr og mennesker.

Selvom børnene ikke kender navnene på dyrene, kan de godt se, om de er forskellige. De vil ofte være interesserede i at finde dyrene i bøger og måske tegne dem. Hjælp med at tælle ben og tale om farver og forskelle. Hvis I

arbejder systematisk, vil I inden længe have en liste, som måske ser sådan ud:

SMÅDYR	FUGLE	STORE DYR
Regnorm	Solsort	Egern
2 slags sommerfugle	Musvit	
Bille	Blåmejse	
Tæge	Due	
Tusindben	Skovspurv	
Bænkebidder		
Larve		

AKTIVITET 11 *Bålpladsen*

Ild er dragende – også for børn! Et bål giver både varme og hygge og fungerer samtidig som et samlingssted, hvor der fortælles historier eller laves mad over den levende ild (se ideer til mad i aktivitetsarket »Naturen som spisekammer«). Anlæg en fast bålplads bestående af en række sten eller et cementrør. Det kan også blot være et lille transportabelt bålsted, som sælges i mange byggemarkeder. Det transportable bålsted er især godt, hvis man har problemer med ubudne gæster uden for åbningstid, eller hvis det ikke er tilladt at etablere bålplads for myndighederne. Rundt om bålet etableres siddepladser bestående af træstammer eller lange planker på triller (træstykker).

AKTIVITET 12 *At save og hugge brænde*

Lav et område med brænde til bålet. Det kan være små grene og kviste til optænding, som I finder på ture, eller som I får fra beskæring af træer eller køber. Byg et halvtag eller læg en presenning over om vinteren. Lad børnene være med til at save grenene i mindre stykker med en almindelig håndsav. Det er glimrende

koordinationstræning og herlig beskæftigelse for små håndværkere. Køb eller lav en savbuk som tilpasses børnehøjde. Større stykker brænde kan kløves i mindre stykker, ved at en voksen holder øksen og børnene slår på den ovenfra med en trækølle/et træestykke.

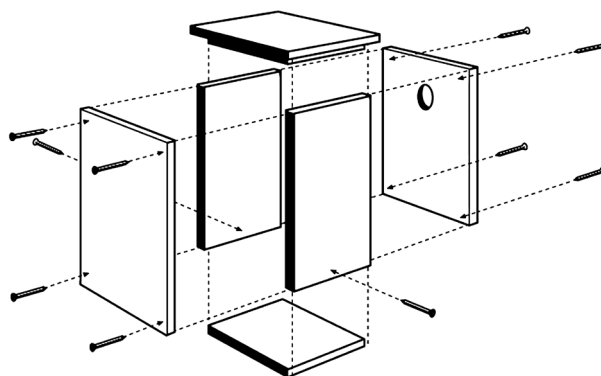
AKTIVITET 13 *Det spirer og gror*

Alt efter hvor meget plads I har, kan I lave en køkkenhave af større eller mindre omfang. Det kan være et lille stykke jord, eller blot i et par plantekasser. Det handler om, at børnene ser og følger, hvordan afgrøderne bliver til, og at

de er med til at plante, vande, passe og høste. Plant både afgrøder der høstes over og under jorden (gulerod, kartoffel, salat, ærter, tomat etc.). Plant også gerne forskellige frugtbuske.

AKTIVITET 14 *Byg selv fuglekasser*

Nogle fugle bygger selv reder af naturens materialer, andre er såkaldte hulrugere, som yngler i hule træer. I kan hjælpe de sidste ved at hænge fuglekasser op. Kasserne kan I enten købe færdige eller lave selv (se hvordan på www.skoveniskolen.dk). Hæng redekasserne op i »voksen øjenhøjde« så hullet vender mod nord eller øst. På en almindelig legeplads kan der godt hænge 3 til 4 mejse-, musvit- eller spurvekasser, hvis de hænger med min. 10 meters afstand. Sæt kasserne op om vinteren, så er de klar allerede i februar måned, hvor fuglene begynder at lede efter redesteder.

Arbejdstegning: Benyt to brædder på hhv 15 x 2 cm. og 10 x 2 cm.

SIDE	SIDE	BUND	LÅG	FORSIDE	BAGSIDE
30 x 10 cm	30 x 10 cm	15 x 10 cm	Ca. 25 x 10 cm	30 x 15 cm	30 x 15 cm

AKTIVITET 15 *Se fuglene tæt på*

Lav et foderbræt og find et egnet sted, hvor det er nemt at fodre og holde øje med brættet. Husk, at det er vigtigt at blive ved med at fodre hele vinteren, når man først er startet. Gør det til en

daglig pædagogisk aktivitet at fodre. Brug rester fra madpakkerne (ikke kød), fuglefrø (solsikke og hamp kan fuglene bedst lide), nødder, havregryn og om vinteren gerne en hel blok margarine.

AKTIVITET 16 *Lav selv fuglebolde*

Tag på tur og saml kogler fra fyrretræer. Efter et par dage i varmen indendørs åbner skællene sig. Bind et stykke snor i toppen af koglen og lad børnene dykke koglerne i smeltet fedt, palmin eller

lignende blandet med fuglefrø. Når fedtet er størknet, hænges koglerne op i træer og buske. I kan også bruge halve mælkekartoner eller kokosnødder med snore trukket gennem bunden.

AKTIVITET 17 *Børn ser på fugle*

Udvælg nogle af de fugle, som hyppigst kommer på besøg, og som børnene kan lære at kende forskel på. Lån bøger på biblioteket med tegninger og billeder af fuglene. Lad børnene selv tegne dem, de ser på foderbrættet. Køb eller lån en cd med fuglesang og spil sangen fra de udvalgte arter for børnene – lær dem nogle huskeregler for de forskellige sange. Hold øje med fuglekasserne om foråret, hvem bor hvor?

Hold øje med, om de får unger og se hvor lang tid de bliver fodret i kassen. Læg forskelligt mad på foderbrættet, hvad foretrækker de at spise? Tag også på tur til skov, sø og strand og se andre slags fugle. I kan finde mange flere ideer til fugleaktiviteter, fuglesang og lege her: www.skoleniskoven.dk/default.asp?m=18&a=321

SPØRGSMÅL TIL DEN LILLE ORNITOLOG:

En ornitolog er en person, der kan lide at se på fugle

- Hvorfor synger fuglene?
- Kan man se forskel på »dreng« og »pige«?
- Har fugle mon tænder?
- Hvor sover fuglene?
- Bliver fuglene meget våde, når det regner?
- Fryser de om vinteren?